

Mártires Galegos no Cantado Pol-a Nosa Colectivo de Alexandre Boveda

voadamente i así deu fin o aito que tivo a fonda emotividade do homaxe que se trebutaba a quen hoxe é o galego máis lembrado de cantos pasaron pola vida.

O aito na Federación de Sociedades Gallegas

Foi orgaizado pol-o Ateneo "Curros Enríquez", fillal da Federación, e tivo o desenrolo de que pasamos a dar conta.

casa había outras bandeiras da nosa patria.

O aito deu comenzo coa execución do Hino Arxentino, pola Rondalla do mestre Cauvilla Prim, que foi cantado por toda concurrencia. Despois o Hino Galego que tamén foi cantado coa devota unción de sempre por todos os presentes.

Seguidamente o segredario xeral da Federación, señor Antón

—tan sensible e alerta a todas as inquietudes relacionadas coa vida da nosa Patria— aos mortos pola súa liberdade, simbolizados na sublime e inmortal figura de Alexandre Bóveda. Cumprense, tal día como hoxe, dez anos do sacrificio, do martirio de esta excelsa personalidade fraterna, que non cometera, en toda a súa breve, pero fecunda vida, máis delito que loitar pol-o progreso e grandeza da súa Terra.

A Federación de Sociedades Gallegas, estableceu esta efeméride, que xa se converteu en unha tradición, para lembrar a os nosos mártires. O ano pasado bautizouse a esta sala co esgrevio nome do noso protomártir, e fíxose nas súas paredes a lápida conmemorativa de feito tan altamente patriótico i-emotivo. Esperamos, e así ha de ser, que as xeneracións futuras sigan honrando co mesmo acendrado patriotismo, con que o facemos nós, a estas gloriosas figuras patricias, pa-

Déspotas insensatos,
forxá, forxade grillos;
Pode oprimir o ferro,
un corpo enfracuecido;
mais as nobres idéas
é gloriosos instintos
Eses... non pode, non, o duro ferro,
nin a morte, extinguilos!

PONDAL

"Do sangue dos mártires nascen os creentes".
TERTULIANO.

Ergueita sóber de unha morea de séculos está en pé, indeclinable, incommovible, a verdade das verbas do panexirista cristián. Denantes sabíamolo pol-a historia; agora xa o temos fitado ca lus dos nosos ollos, tan vivos da súa lembranza, tan limpamente cheios de sol de certidume, tan donos da craridade que illes meteron nas nosas meniñas, que a moura escuridá das negaciós, a negrura do escurantismo, a pecha cerrilidade dos asesinos, non foron d'abondo pra apagaren a albura das idéas que por heróicos nos deixaron os nosos mortos. Pol-a contra, os inimigos da liberdade acadaron a facelas máis nideas, máis acesas. O martirio dos "bós e xenerosos" logrou incorporal-as á concenza de Galiza.

"Galiza rube ó Calvario". E no Calvario sen cume do martirio secular foron quedando sinaladas con pedra negra de granito eterno as caídas de morte, estaciós da traxedia que teñen un nome inesquencibel na lembranza civil da nosa Terra: A Frouseira — traiduría d'El Rei—, Carral — liberalismo cegado—, Oseira — rapiña simoniaca—, Nebra e Sofán — rapiña fiscal—, Sobreiro — rapiña feudal—, A Caeira, adoa por onde enceta o rosario infindo que — cobra de ferro e leito — abafa a Galiza.

Por fidelidade ó noso delito de liberdade, por lealdade a un réxime político conquistado por dereito cidadán, en cada curro do chan galego caíu unha pinga de sangue mártir. Coidaron que de tal xeito nos sometían, coidaron que acribillando os peitos de máis azos fariase estéril a sementeira de idéas, coidaron que ca morte da súa verba corporal morría tamén a súa verba intelectual... Coidaron que asesinando a intelixenza mataban pra sempre a concenza de un povo. Tanta é a súa inñanza, tanta e tan fechada é a súa cerrazón mental.

Non. Os nosos mortos non enmudeceron. As súas verbas están vivas no cerne da nosa intimidade. A súa ideia alumea a liña reita do noso camiño. O seu sangue non callou. Quente e roxo, tingue a terra galega. Non enxugará nin o fecharemos n-un fanal como os mercaderes do tempo fixeron, no Cebreiro, co de Cristo. Vivo e xurrante, fonte e río, incorporado está á corrente vital que rega a i-alma do ser de Galiza.

Bós, xenerosos obreiros da cidadanía galega souperon morrer no seu posto, estiveron no seu maxisterio, ensinándonos, deica o final. A súa morte é leición de vida en nós. Do seu martirio ven a nosa fé, n-il afínase a nosa esperanza, n-il nasce e renasce a nosa creenza.

O seu martirio pal-a Ideia fainos comprender de verdade, fainos sentir no miolo da entranca, que a súa morte trocouse en vida na vida de Galiza. Na súa morte está o xerme da resurrección galega.

A hora sinalada a sala que, na casa federal, leva o nome do mártir, atopábase chea de xente como tamén as salas veciñas e todos os sitios despoñibles.

Na dita sala estaban o retrato de Bóveda i-a placa que o lembra rodeados de frores e bandeiras gallegas; debaixo unha fermosa ofrenda froral do "Consello de Galicia". Pol-o resto da

Alonso, fixo uso da verba en nome do Ateneo "Curros Enríquez" e tributou unha lembranza ó Gran Capitán Xosé de San Martín cuio aniversario da súa morte se cumpría na mesma data. Despois pronunciou o seguinte discurso:

Señoras, Señores:

Un imperativo sentimental e patriótico, e un piadoso deber, nos impele a recordar hoxe nesta casa,

Pol-os carreiros do Ceo
fan seu camiño as estrelas.
Na praza da meia noite
fala que te fala a grea.
Unhas rezan lembranzas
tristeiras, que foron ledas;
outras, inxels e noviñas,
outas rebeldías berran.
Aquela máis arredada,
melancónica, relembra
os derradeiros afáns
a prol dos afáns da Terra,
ensoñacións de futuro
que a traición deixou desfeitas.

—o—

Na boca-negra da noite
oubean xenreiras negras,
mentras no peito do Ceo
estouran, barils, argueitas,
as verbas da Nosa Estrela,
—cinco puntas a deitar
sangue da súa lumieira—:
—'Vingade ós nosos mortos!
Ei Terra!'

N. B.

ra que a súa lumiosa vida, a súa conduta vértical, o seu idealismo xeneroso, e o seu sacrificio, illes sirvan de paradigma nas loitas que han de soste para conquistar a tan deseada e necesaria autonomía, e para liberar a nosa Terra, dos vencellos que a aprisionan a rexímenes tan proclives e nefandos, que repugnan a nosa clásica mentalidade liberal, democrática e tolerante; e que retrotrae a civilidade a épocas bárbaras, oscurantistas, pra vergoña da "democracia" e o "liberalismo" europeos que os permite e os sostén.

Cada ano que pasa, a figura de Bóveda se axiganta. A súa rexa personalidade se perfila con vigorosos e firmes contornos, como queréndose salir do marco eterno da historia, para sinalar o camiño a seguir, e lembrarnos a sagrada obriga para co-a Terra e a civilización. A súa influencia será beneficiosa e gravitará nas futuras xeneracións, que terán de seguir a roita marcada por él, o encarar os difíciles pero solubles problemas políticos i-económicos, que entorpecen a celeridade do progreso material i-espiritual do noso país.

Era Bóveda un arquetipo racial.

Tanto De mo e rexo reio f gran embar no d- sabía ban, p dade n mitía paccir condu Como gran, chegou ra da tempo con br gresou dito, r galegu recolle mesmo galegu mento que so movim do no tes, ce

Pol- plante novo sos co nosa 7 galegu dos m cos. S leguid en gra veda; norita estalou unha consid súa el Partic sente mo si tatuto nlebis Bóved xo tod telectu presti e cono de pov grand máis a que a barh sempr tir, e ción e Pero millor se con beza que, f do e a do e noble Xaime Torres Torres milo I tonio tos má ganza, cir do "na fr cantar mo con caíron xismo. nos ó o noso hirmán tida e fren o campos rola d mentad sin des conque Señe

Déspotas insensatos,
Forzá, forzáde gaillos;
Pode oprimir o ferro,
Un cope enfragación!
Mais as Dobreas idéas,
E gloriosos instintos...
Esos... non pode, non o
(duro ferro,
Nin a morte, extingúese)
Eduardo RONDAI

A Nosa Terra

(NUESTRA PATRIA)

CORREO ARGENTINO
Central B

FRANQUEO PAGADO

Concesión No. 2632

TARIFA REDUCIDA

Concesión No. 2727

Ano XXX

BOS AIRES, AGOSTO 1946

Redacción - Administración: Rúa BELGRANO 2186

Núm. 450

Ai, Daquelles que non Cumpran a Manda dos Mártires!

Por VÁZQUEZ DA XESTA

Atopámonos na mesma cima do cumio do vrán de 1936. Hai que acordar cedo para moñar o espírito no orballo mañanceiro. Estouro de foguetes, repenique de campás, cantigas de romeiros, misturados cos chíos dos carros que van aos logares de traballo.

O vrán en Galiza é festa e traballo. A aldea traballa cantando: a espadela, a esfolia, a maña, a soga e a vendima, son labores colectivos da aldea, que rematan nun punto de muiñeira, promisor d-algunha regueifa.

Cancións e traballo enchen o ceo galego de arrecendos a vida. As colleitas son o celme das esperanzas acochadas nas sementeiras, feitas realidade. I-a sementeira é a placenta mater que recolle no seu seo os anceios dos xermolos, para devolve-los en froito vital. A mesma paisaxe, na ceifa da sementeira, móstrase espida e receosa, tristeira e farumenta, coa responsabilidade de nai. As cancións da sementeira teñen un rito de prego, precursor do berce.

28 DE XUÑO. — Eispresións ledas, apretóns de máns, apertas, parabéns e olladas cheas de esperanzas nas distinos da nosa Terra. Galiza recobrouse a si mesma, despois de catro séculos de asoballamento. A semente dos precursores froitificou vizosa.

A mocidade galega traballa e pensa, canta e rí, segura de si mesma. Adequireu o peso específico que lle dá categoría de ser para eistir como persoa. Atopou o camiño que a leva ao santuario da súa liberación. O que antes era idea, hoxe é realidade irrefutabel. O sol deste vrán quenceu os espíritos e alumiu as conciencia. Un berro baril xurde do fondo do peito da nosa mocidade: ¡Galiza para os galegos!

Un povo que canta, —dixo o poeta— non morre.

¡O povo que traballa cantando é inmorrante!

Sen xenreiras nen odios, esquecendo aldraxes, co peito aberto ás millares ilusións, o povo galego, a súa elite, dispúñase a comezar a nova xeira para forzar seu propio destino. Unha nova Estrela, con lus propia, volve a ocupar o posto que noutro tempo tivera a nosa Terra na constelación dos povos ceibes.

17 DE XULIO. — Ninguén podía maxinar que a vesanía d-unha caste cativa de señoritos resentidos, espoñentes da ineptitude mental, refugallo supervivente de preguiceiros e rémoras dunha clás que sempre viveu zugador o sangue do povo con instintos de cans doentes, fora nascida con formas humanas e poidera

acochar tanta maldade, tanto sadismo e tanta infamia.

¡Ninguén!

Aquela noite e as seguintes o povo non durmeu. Vixiou. Outeaba polos hourizontes i espreitaba o soar do vento. Intuíu xa o vendaval que se aveciñaba e aprestouse a defender seus eidos.

O povo cumpreu, como sempre, co seu deber... ¡Quixéramos decilo mesmo d-aquelles que tiñan o timón nas máns e a obriga de guialo nas grandes decisións!

AGOSTO. — O enxendro da trición militar-clerical apreixou todo Galiza. Dende ese intre o povo galego ficou inórme, baixo os ferrollos das espingardas. Primeiro enchéronse as cadeas de xente inocente. O millor da nosa mocidade: o pensamento e o traballo, cánto de decete había, foi amoreado detrás de reixas i entre catro paredes.

¡Unha longa noite de anguria deu comezo para Galiza!

Aldraxes, bágoas e sangue; inomiña, fame e flaxelo. Corpos enchagados a ferro quente. Almas sinxelas cautivas de corazóns entalados de friaxe e mentes masturbadas.

O ferro quente deixaba a marca nos corpos inxels e facía ceibar laios de infinda dór ás gorrax inocentes; mais non tiña poder para eibar os espíritos e luxar as almas transparentes... E foi, entón, como ese inxerto de señorito preguiceiro, crego vesánico e militar cobarde, dou comezo á monstruosa e arrepiante sementeira de cadáveres que cobren todo o chan galego.

Non hai aldea sen mártires nen un ferrado de terra galega sen mollar en sangue enxebre. Non hai fogar sen loito, nen ollos que non deitaran bágoas de merguranzas.

¡Unha xiada de dór cobre todol-os corazóns galegos!

Mais unha terra sementada de mártires froitifica herois. Ao longo da historia, os povos, viviron sempre do pensamento dos seus mártires.

CEN MIL MARTIRES GALEGOS vixían a nosa conduta. Eles son o alento, a fé i a esperanza do povo escravizado. A súa manda alumiará o vieiro da redención que xa se alvisca nun abrente próisimo. E as xeracións vindeiras tecerán a historia cos fíos do martiroloxio dos BOS E XENEROSOS!

¡Ai, d-aquelles que non cumpran a manda dos Mártires!!

Nin o paraugas de Mr. Chamberlain (que no Limbo estea), nin as bágoas de Mr. Lebrum, nin as exhortacións do bon Mr. Roosevelt foron doadas pra convenceren a Hitler. Pro a Franco vano a convencer os señores do Consello da UN repetíndolle que non lles gusta o seu sistema de goberno. Os hespañoles bérrano a cortio dentro e fora de Hespaña. E xa se ve o resultado: detencións, cárceles e penas de morte a oito.

En Barcelona acaban de ser detidos i-encarceados "20 individuos que trataban de orgaizar resistencia en contra do goberno".

Se poideran pasar, todol-os días aparecerían nos xornales notizas como isa, que saíu nos de Bós Aires fai uns días. Elas probarían que os demócratas de Hespaña, facendo caso dos consellos de Inglaterra i-Estados Unidos, o que acadarían sería ir a paratodos a un campo de concentración.

Contra os réximes totalitarios só cabe unha resistencia interior: a das armas.

Don Anxel Ossorio, que sempre foi abogado — home de xustiza — aínda cando lle tocou facer de diplomático, soupo decir en todol-os intres da súa vida o que il tiña por verdade. E, cando aínda os republicáns hespañoles lle daban creto ós discursos dos laboristas británicos, esquirbu istas verbas:

"Iso de que Inglaterra seña unha grande democracia é un artigo de exportación pra encalstrar ós parvos. Inglaterra, en derradeira instancia, non é máis que dúas cousas: a City e "The Times".

A liberdade, a xustiza, o traballo, a cultura dos povos, son, pra os estadistas ingreos — Chamberlain ou Atlee, tanto ten— ideias moi axeitadas pra facer literatura. En realidade de verdade, a vida de unha nación é, pra íles, comercio, tráfico, economía

O Conde Sforza, ex monárquico, agora republicán e representante especial da República Italiana polo mundo adiante, dixo que Mussolini non foi un criminal; foi sinxelamente un tarbucado.

E ten razón o conde republicán. Mussolini trabucouse con Sforza e con outros dos que agora gobernan Italia. Non debeu deixal-os fuxir. Debeunos aforcar.

Os mariñeiros que formaban a tripulación do buque "Galicia" foron escolleitos antre os máis fideles ó réxime de Franco. Se non fose por iso o barco quedariase eiquí sen tripulantes. Como eran todos falanxistas escolleitos sómentes desertaron 80.

Un señor portugués, Sousa Costa, publicou no xornal "La Prensa" un mal artigo no que gaba a fermosura de Galiza, repetindo cousas ditas infindas veces, tantas que xa nos amola leelas. A nós amólanos sempre a erudición de segunda man íos mariñeiros galegos non saben ren de ises cachivaches de museo xuntadas e postas en vitrinas por Filgueira Valverde — treidor, papán i-erudito—. O que saben moi ben os mariñeiros galegos é que se teñen que rompela i-alma co mar pra que se fagan millonarios os Curbera, os Massó, os Albo... E pra que calisquera escritor-turista faga e cobre unha crónica ruín enfiando verbas sober cousas de Galiza que, por moi repetidas, a ninguén lle importan nin miga.

NO MERCADO:

— "Déame medio kilo de carne da agulla".

— "¿De cal quer?"

— "Da de tasa, da de 12 pesetas o kilo".

— "Non me queda".

— "¿E ten da de "straperlo"?"

— "Teño, sí, señora".

— "Boeno, déame de isa. ¿Cánto custa?"

— "Pra vostede, a 18 pesetas o kilo".

SOLICITADA

A Agrupación "A Terra" se Dirixe aos Socios do Centro Gallego

Dr. Director de A NOSA TERRA (Capital). —

En la Asamblea realizada por esta Agrupación el día 29 de agosto próximo pasado, se resolvió, por unanimidad, romper los vínculos que la unión a la Agrupación "Celta" para el gobierno del Centro Gallego, y presentarse sola en las próximas elecciones a realizarse en el mes entrante.

Esta radical medida de nuestra AGRUPACION, obedece a la disconformidad con la forma poco seria en que se vienen administrando los enormes intereses de nuestra gran institución mutualista; con la ma-

nera como se resuelven los problemas inherentes a ella, que ha provocado una serie de luchas intestinas entre los miembros de su Directiva, y por la adhesión que la Junta del Centro Gallego le prestó a la embajada falangista, con motivo de la llegada del crucero "Galicia", al sumarse a los homenajes que los elementos totalitarios, antidemocráticos le rindieron, contraviniendo lo pactado en el año 1938, clara y explícitamente, y que, como es público y notorio, ha causado la indignación de la gran mayoría de los socios del Centro.

Nuestra AGRUPACION no podía tolerar ni silenciar todos

estos hechos anómalos y muchos más que expondremos en un próximo manifiesto, sereno y meditado, que dirigiremos a la masa electoral de nuestro Centro, con el motivo de informarla de los hechos acontecidos y que motivaron la enérgica resolución de la Asamblea de nuestra AGRUPACION.

Mientras tanto, nos dirigimos a los señores socios del Centro Gallego con la satisfacción y la dignidad que implica un deber bien cumplido, para pedirles se aunan en torno a la bandera democrática, honesta y eficaz de nuestra AGRUPACION, con el noble fin de llevar al gobierno de la gran entidad

gallega, una Junta capaz, democrática, libre de toda influencia caciquil y que esté a la altura de la importancia adquirida por nuestra numerosa colectividad, que ya alcanzo una conciencia, una cultura y un poderío que están muy por encima de los caducos módulos caciquiles con que se dirige y aún se pretende seguir dirigiendo. Los tiempos reclaman

mayor eficacia y una clara limpieza de procedimientos. Por ello estamos otra vez en el llano, y desde él, seguiremos luchando con el denuevo que nos es característico. Muy agradecidos a la atención del señor Director, le repetimos nuestra vieja y cordial estimación. — Constantino Saa, Presidente; Florencio Varela, Secretario.